

Fiskeridirektoratet

postmottak@fiskeridir.no

Deres ref:
23/5184

Vår ref
2022/160-4

Saksbehandler
Jan Henrik Sandberg, 976 82 469

Dato
24.05.2023

Forslag til utredningsprogram for havbruk til havs for områdene Norskerenna sør, Frøyabanken nord og Trænabanken - Høringsuttalelse fra Norges Fiskarlag

Bakgrunn for saken:

Hurdalsplattformen slår fast at det skal utvikles et eget konsesjonsregime for oppdrett til havs med strenge krav til bærekraft og sameksistens mellom ulike havnæringer. Havbruk til havs defineres som oppdrett av laksefisk utenfor produksjonsområdene («trafikklyssystemet»). I praksis vil dette medføre oppdrett i åpne havområder utenfor norsk territorialfarvann (utenfor 12 nautiske mil av grunnlinja).

Det stilles krav til utarbeidelse av en offentlig overordnet konsekvensvurdering av aktuelle områder, før det lyses ut tillatelser til havbruk til havs. Deretter kan det evt. gjennomføres prosjektspesifikke konsekvensvurderinger. I juli 2022 ble Fiskeridirektoratets rapport «Anbefaling av tre områder for havbruk til havs» overlevert Nærings- og fiskeridepartementet. Her anbefalte direktoratet konsekvensvurdering av Norskerenna sør, Frøyabanken nord og Trænabanken. Denne anbefalingen ble deretter vedtatt i statsråd.

Fiskeridirektoratet fikk høsten 2022 i oppdrag å utarbeide et forslag til utredningsprogram for en offentlig overordnet konsekvensvurdering av de tre nevnte områdene for havbruk til havs. Det er dette forslaget til utredningsprogram som nå er på offentlig høring, med høringsfrist den 24. mai. Hensikten med høringen er å gi anledning til å komme med innspill til innholdet i utredningsprogrammet, og dermed også til selve gjennomføringen av den kommende overordnede konsekvensvurderingen. Det gis nærmere informasjon om prosessen på Fiskeridirektoratets hjemmesider: <https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Tema/Havbruk-til-havs>.

Fiskarlagets grunnholdning til sameksistens og havbruk til havs:

Norsk fiskerinæring er en viktig produsent av klimavennlig og sunn mat, både i nasjonal og global sammenheng. Fiskeriene har vært avgjørende for utvikling og bosetting langs kysten gjennom hele vår historie, og er fortsatt en bærebjelke for økonomi og samfunnsutvikling. Fiskerinæringa er grunnleggende avhengig av et rent og rikt hav, samt intakte gyte-, oppvekst- og fiskeområder. Dersom vi forvalter våre fiskerier på en bærekraftig måte, vil høstingen av sjømat kunne foregå i et evighetsperspektiv.

Norges Fiskarlag ønsker en god og kunnskapsbasert sameksistens med andre næringer, ikke minst med oppdrettsnæringa. Samtidig stiller vi krav om at havbruk ikke må ødelegge for havmiljøet, gyte- og oppvekstområder, ville bestander eller driftsgrunnlag og lønnsomhet for norske fiskere.

Arbeidet med å tilrettelegge for havbruk til havs er som nevnt forankret i Hurdalsplattformen. I den sammenhengen minner vi om at det i Hurdalsplattformen også slås fast at regjeringen vil «sikre sentrale norske gyteområder og fiskefelt mot ødeleggende påvirkning fra annen næringsvirksomhet.» Etter Fiskarlagets oppfatning må derfor hensynet til god og reell sameksistens med fiskerinæringa vektlegges svært tungt i denne prosessen. Vi forutsetter derfor at anlegg for havbruk til havs legges utenom viktige fiske- og gyteområder, samt at kabler og fortøyninger til aktuelle anlegg heller ikke blir til nevneverdig hinder for fiskeriaktiviteten.

Innspill til forslag til utredningsprogram:

I den kommende overordnede konsekvensvurderingen er det tre områder som skal utredes for havbruk til havs. De tre områdene er:

- **Norskerenna sør.** Området har et totalt areal på 485 km², og ligger utenfor Rogalandskysten, mellom 30 og 40 nautiske mil fra grunnlinja.
 - **Frøyabanken nord.** Området har et totalt areal på 2 327 km², og ligger utenfor Trøndelagskysten, mellom 30 og 70 nautiske mil fra grunnlinja. Området er ikke identisk med det viktige fiskeområdet som normalt omtales som Frøyabanken. SalMar Aker Ocean AS har allerede søkt om klarering av en lokalitet for oppdrett av laks (19 000 tonn MTB) i dette området. Den aktuelle lokaliteten er omsøkt i et område som er identifisert i samråd med Fiskarlaget og aktuelle medlemslag. Søknaden er fortsatt under behandling.
 - **Trænabanken.** Området har et totalt areal på 4 698 km², og ligger utenfor Helgeland og Salten i Nordland fylke, mellom 20 og 79 nautiske mil fra grunnlinja. Området er ikke identisk med det viktige fiskeområdet som normalt omtales som Trænabanken.
- I departementets oppdrag til Fiskeridirektoratet slås det fast at vurderingene i den kommende overordnede konsekvensvurderingen i utgangspunktet kun skal basere seg på allerede eksisterende og offentlig tilgjengelig kunnskap. I den sammenhengen vises det til at behov for fysiske befaringer og innsamling av nye måledata først vil være aktuelt ved gjennomføring av senere prosjektspesifikke konsekvensvurderinger.

Norges Fiskarlag er ikke uten videre enige i at en bør avvente med nye målinger og kartlegginger. Etter vår oppfatning vil det være en fordel om de tre aktuelle områdene kan kartlegges grundig, fortrinnsvis gjennom Mareano-programmet, så tidlig som mulig. Da vil det foreligge et svært godt felles kartgrunnlag for utbygging, samsistens og eventuelle avbøtende tiltak allerede for den overordnede konsekvensvurderingen. Da vil en også ha mulighet til å identifisere evt. gytefelt og andre naturverdier, som ennå ikke er kartlagt, og ta hensyn til disse i den videre prosessen.

- Forslaget til utredningsprogram viser til betydningen av en rekke sentrale lovverk som er med på å regulere forholdet til andre interesser, og som skal utredes videre i den overordnede konsekvensvurderingen. Sentrale lovverk som omtales er bl.a. havne- og farvannsloven, naturmangfoldloven og matloven. Vi stiller spørsmål til hvorfor ikke havressursloven er nevnt i denne sammenhengen. Vi oppfordrer derfor til at også hensynet til havressursloven, og regulering av fiskeriene, blir inkludert i den kommende overordnede konsekvensvurderingen på en god måte.
- Det vises til at den kommende overordnede konsekvensvurderingen skal utrede og beskrive hvilke virkninger havbruk til havs kan få på naturmangfoldet. Dette inkluderer også evt. påvirkning på kommersielle og ikke-kommersielle fiskeressurser, sjøfugl, marine pattedyr og marin flora og fauna, slik som svamp og korallrev. Det vises også til at dette arbeidet skal inkludere ressursgrunnlaget for fiskeriene, slik som gytefelt/gyteområder og oppvekst-/beiteområder for villfisk. Etter vår oppfatning er dette gode og viktige presiseringer. Vi forutsetter at disse forholdene blir grundig utredet i den kommende overordnede konsekvensvurderingen. Mange fiskere har også god og systematisk kunnskap om utbredelse av fiskebestander, andre marine ressurser og gyte- og oppvekstområder. Vi oppfordrer til at denne kunnskapen i størst mulig grad samles inn og tas i bruk i denne sammenhengen.
- Det legges opp til at en i den overordnede konsekvensvurderingen skal identifisere andre nærings- og arealinteresser, og vurdere evt. påvirkning og konfliktnivå mot disse. Hensynet til fiskeri er et av hovedtemaene som skal utredes. En skal også vurdere hensynet til en mest mulig arealeffektiv bruk av havområder, samt muligheter for sambruk og sameksistens med andre næringer og aktiviteter.

I forslaget til utredningsprogram vises det til at fiskeriaktiviteten i de tre aktuelle områdene (Norskerenna sør, Frøyabanken nord og Trænabanken) generelt er lav. Det oppgis allikevel at fiskeriaktiviteten er noe høyere på Frøyabanken enn på Norskerenna sør, og enda en del høyere på Trænabanken.

Fiskeridirektoratets vurderinger er basert på sporingslinjer, som er koblet med fangstdata. For fartøy over 15 meter har VMS-data blitt koblet sammen med data fra elektronisk fangstdagbok. For fartøy under 15 meter er AIS-data sammenstilt med sluttseddelinformasjon. Det er også lagt til grunn rapportering av faststående redskap. Sluttsedler for fartøy under 15 meter, som ikke er koblet til AIS-data, er vurdert i forhold til innrapporterte faststående redskap for samme periode som sluttseddel. I sum viser Fiskeridirektoratet til at feilmarginen for kartfestingen av fiskeriaktivitet er relativt lav.

Etter vår oppfatning virker Fiskeridirektoratets vurderinger av fiskeriaktiviteten innenfor Norskerenna sør, Frøyabanken nord og Trænabanken i store trekk å være gode. Fiske er samtidig en «dynamisk næring», der aktiviteten naturligvis varierer med hvilken type fiskeri som foregår, bestandsstørrelse, utbredelse/ vandringer, tid på året/mellom år, markedsforhold m.m. De marine økosystemene er i endring, så identifisering av viktige fiskeområder kan derfor ikke kun ta utgangspunkt i historisk fiske. I dette tilfellet er det lagt til grunn relativt korte tidsserier.

Sporingsdata viser stort sett der hvor fiskeredskapene er i aktiv bruk, og vanligvis ikke leting og utsett. De faktiske områdene som benyttes kan derfor være betydelig større enn det som blir kartfestet ut fra VMS/AIS-data og sluttseddelinformasjon. Å kartlegge og hensynta viktige fiskeområder i den kommende overordnede konsekvensvurderingen må derfor gjennomføres i nær dialog med Norges Fiskarlag og medlemslagene.

- Det legges opp til å gjennomføre en analyse av risiko for smittespredning, inkludert spredning av lakselus, i den overordnede konsekvensvurderingen. Det er naturligvis positivt. Siden det her er snakk om svært store åpne anlegg langt til havs, så vil potensialet for smitte til villfisk (og vice versa) kunne bli noe større og annerledes enn for oppdrettsanlegg innaskjærs. Det virker også å være behov for mer forskningsbasert kunnskap om denne tematikken. Slik kunnskap bør etableres så tidlig som mulig.

Den overordnede konsekvensvurderingen skal beskrive omfang av ulike typer utslipp (fôr/næringssalter, legemidler, antibegroingsmidler m.m.), og konsekvensene av dette på miljø, bestander og fiskerier. Vi konstaterer i den sammenhengen at bruk/utslipp av legemidler mot lakselus nå igjen dessverre er økende, også for særlig skadelige legemidler som deltametrin (Alpha Max). Effekten som slike virkestoff kan ha på marine krepsdyr ble lenge undervurdert. Ny forskning viser at kun få timers eksponering for lave doser (tusen til fire tusen ganger lavere konsentrasjon enn det som brukes i behandling av laks i anleggene) fører til høy dødelighet hos hummer og rekellarver. Modeller viser nå at skadelige konsentrasjoner kan spres mange kilometer (opptil 39 km) fra utslippspunktet.

Det har lenge vært enighet om at miljømessig bærekraft må være den viktigste forutsetningen for videre vekst i oppdrettsvolumet. Det må også gjelde for havbruk til havs. Norges Fiskarlag har i flere sammenhenger oppfordret til at akvakulturdriftsforskriften §§ 15 (bruk av legemidler og andre kjemikalier), 15a (vilkår for bruk av kitinsyntesehemmere) og 15b (særskilte vilkår knyttet til badebehandling) også må gjøres gjeldende for oppdrett til havs. Vi konstaterer at vi fortsatt ikke har blitt hørt, og gjentar derfor vår sterke oppfordring om dette.

I dialog med SalMar Aker Ocean AS er det slått fast at evt. kjemisk avlusning i deres havbaserte anlegg (Smart Fish Farm) skal skje i et lukket system, og at evt. avlusningsvann med legemidler skal renses/uskadeliggjøres. Det er svært positivt, og bør etter vår oppfatning bli førende for alt havbruk til havs. Det er også viktig at havbaserte oppdrettsanlegg driftes slik at de i minst mulig grad bidrar til økt smittepress i kystnære områder, samt økt legemiddelbruk her. Vi forventer at dette følges opp i den overordnede konsekvensutredningen.

- Anlegg for havbruk til havs vil kunne bli svært arealkrevende. Ut fra søknaden til SalMar Aker Ocean AS, om klarering av lokalitet til «Smart Fish Farm», vil et slikt anlegg med forankringer i praksis kunne beslaglegge om lag 10 km² (10 000 daa) i forhold til utøvelse av fiske. Vi har erfart at enkelte næringsaktører ser for seg lokaliteter for havbruk til havs på inntil 200 km² (200 000 daa). Vi oppfordrer til at det konkrete omfanget av arealbeslag for anlegg blir utredet nærmere. I høringen sies det lite om hvor mange oppdrettsanlegg til havs det reelt sett kan bli aktuelt å etablere innenfor de tre utvalgte områdene. Vi ber om at også dette blir klarlagt i den kommende konsekvensvurderingen.

Vi konstaterer at det er også foreslått at det skal innføres en sikkerhetssone på 500 meter rundt oppdrettsanlegg til havs. Dette er noe Norges Fiskarlag har valgt å støtte i tidligere høringsuttalelser.

Der hvor det skal etableres installasjoner for havbruk til havs må det også innføres gode systemer for sikkerhet, beredskap og håndtering av evt. ulykkeshendelser. Det må allerede fra starten av også stilles klare juridiske og finansielle vilkår, som sikrer fjerning/opprydding av anlegg og tilbakeføring av områder etter endt drift. Vi forventer at disse forholdene blir grundig utredet i den kommende overordnede konsekvensvurderingen.

For mer utfyllende informasjon om kunnskapsbehov og vilkår for god sameksistens viser vi til Fiskarlagets tidligere oversendte innspill og høringsuttalelser om havbruk til havs. Dette omfatter bl.a.:

- Etablering av et tillatelsesregime for havbruk til havs – Høringsuttalelse fra Norges Fiskarlag, datert 10. mai 2022.
- Havbruk til havs - Innspill fra Norges Fiskarlag, datert 20. november 2019.

- Havbruk til havs - Tre områder. Høringsuttalelse fra Norges Fiskarlag, datert 26. november 2021.
- Havbruk til havs - Nye områder (Sklinnabanken og Trænabanken). Høringsuttalelse fra Norges Fiskarlag, datert 4. mars 2022.
- Forslag til endringer i akvakulturregelverket - Høringsuttalelse fra Norges Fiskarlag, datert 30. mars 2021.
- Merknader til oppdrettslokalitet i Norskehavet (SalMar Ocean AS) - Høringsuttalelse fra Norges Fiskarlag, datert 8. februar 2021.
- Oppdatert søknad om klarering av lokalitet i Norskehavet (SalMar Ocean AS) – Høringsuttalelse fra Norges Fiskarlag, datert 2. juli 2021.

Vi vil naturligvis være tilgjengelige for å gi utfyllende opplysninger, dersom det er ønskelig fra Fiskeridirektoratets side.

Med hilsen
Norges Fiskarlag

Sverre Johansen

Jan Henrik Sandberg

Kopi til: Medlemslag, Fiskeri- og næringsdepartementet, Kystverket, Miljødirektoratet, Mattilsynet og Havforskningsinstituttet.

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskrevet signatur.